

یادداشت

آب‌بهای کشاورزی و امنیت ملی

فاطمه ظفر نژاد
وزیر و همشکر آب و توسعه پایدار

● امنیت خوراک، پایه اساسی امنیت هر سرزمین است. پیشنهاداتی مانند واردات آب مجازی، طرح نکاشت، افزایش آب‌بهای کشاورزی و... ریشه در نگرش نادرست با هدف سمت‌گیری به‌سوی سازمان تجارت جهانی و ادغام کامل در دهکده جهانی دارند. این ادغام نابودی کشاورزی و تولید بومی را در پی دارد. سازمان‌های جهانی حفاظت از زمین، عملکرد سازمان تجارت جهانی را مغایر با توسعه پایدار میدانند.

واردات آب مجازی

طرفداران دهکده جهانی و عضویت در سازمان تجارت جهانی می‌گویند پول می‌دهیم، گندم می‌خریم؛ اما نمی‌گویند تا چه زمان این معامله میسر است و قطع آن چگونه می‌تواند به قطعی و قجاج ملی بینجامد. بی‌توجهی به کشاورزی می‌تواند به تضعیف امنیت خوراک یعنی مهم‌ترین رکن امنیت ملی بینجامد. معضلات حکمرانی آب و مدیریت منابع طبیعی در کشور ناگشوده مانده و کمبود ژرف‌اندیشی در مفاهیم توسعه پایدار از سوی دستگاه‌های دیوانی و تقنینی و ناآشنایی با اسناد آن مشهود است.

ریشه‌ها

بی‌توجهی به دانش بومی، تحقیر الگوی تولید و حکمرانی بومی و مسخ الگوی جهانی‌شدن، ریشه مشکلات ماست. بی‌توجهی به تاریخ صدساله کشور نیز بر سردرگمی‌های می‌افزاید. حکمرانی مدرن با الگوبرداری از اصل چهار ترومن در دهه ۳۰ و سپس اصلاحات ارضی در دهه چهل، ضربه سنگینی به دانش بومی مدیریت آب و کشاورزی ایران زد. آب و منابع طبیعی از مدیریت نرم، سازگار و حفاظتی جوامع بومی مولد بیرون آمد تا دولت‌ها با تصمیم‌گیری از بالا به پایین مغایر با بوم‌شناخت سرزمین، ساخت‌وساز و بهره‌برداری متمرکز از آبخیزها، دشت‌ها و جنگل‌ها را به دیوان سالاری ناکارآمد و ناآشنا با بوم‌شناسی بپردازند. دیوان‌سالاری دولتی با راه‌اندازی وزارتخانه کشاورزی، نیرو، شهرسازی، راهسازی، صنایع، معادن و... فشار بر جوامع بومی مولد را قانونی کرد. در پنج‌ شد دهه جمعیت روستایی از ۸۰ درصد به ۳۰ درصد رسید. تولید خودکفای کشاورزی به واردات خوراک بدل شد. عرصه‌های طبیعی بی‌توجه به مبانی پایداری، جولانگاه فعالیت‌های اقتصادی جانبدارانه شرکت‌های دولتی و خصوصی شد. با ساخت صنایع ناسازگار با بوم، آب شیرین محدود برای خنک‌کردن صنایع مکان‌یابی‌نشده مصرف شد. شهر باغ مولد و پایدار به کلان‌شهر پرمصیبت بدل شد. منابع آب با سدسازی از دست کشاورزان بیرون آمد و به کلان‌شهرهای مصرف‌زده با سبک زندگی ناسازگار با بوم، اختصاص یافت. معدن‌کاوی و استخراج بی‌رویه کانی‌ها بسیاری از عرصه‌های طبیعی و زیستگاهی را نابود کرد. در فراموشی هویت دانشی این سرزمین، ترجمه و تقلید جایگزین تحقیق و خودباوری شد و تخریب‌ها نادیده ماند. ساخت بیش از ۶۰۰ سد، تملک حقابه جوامع مولد و آوارگی آنان به حاشیه کلان‌شهرها را قانونی کرد. صدا رودخانه و دریاچه مهم مانند کرج، کارون، زاینده‌رود، ارومیه، بختگان، گاوخونی، جازموریان، شادگان و... خشکید یا آسیب جدی دید. طرح‌های انتقال آب امنیت خوراک و امنیت ملی را تهدید کردند... و نتایج ناسازگار تصمیمات دیوان‌سالاری، با فراقتنی به گردن آب و هوا و کشاورزان انداخته شد.

اشتباهات حکمرانی آب

به‌سادگی می‌توان دریافت فراقتنی دیوان سالاران درباره آب و هوا نادرست است. از چهار دریاچه بزرگ غرب آسیا، آرال، ارومیه، وان ترکیه و سوان ارمنستان، دو دریاچه نخست یعنی آرال بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین جهان و ارومیه دومین دریاچه شور دنیا خشک‌اند و دو دریاچه کوچکتر سالم‌اند. عکس ماهواره به‌خوبی این را نشان می‌دهد که چگونه آب و هوا که مرز سیاسی نمی‌شناسد می‌تواند مقصر باشد؟ اسناد نشان می‌دهند آرال در اثر ساخت سدهای زیاد روی دو رود سیحون و جیحون در شوروی سابق خشکیده و اینک کشورهای حوضه آبریز دریاچه با مصایب زیاد دست به گریبان‌ اند. ارومیه بر اثر ساخت ۵۶ سد خشکیده است؛ اما همه حوضه در یک کشور است و احیای آن ممکن.

متهم‌رده‌دوم

کشاورزان دیگر متهم دیوان‌سالاری هستند. ارزیابی‌های تطبیقی مستقل منتشرشده در نشریات بین‌المللی نشان داده که سدها به نام کشاورزی، اما در اصل برای انتقال حقابه کشاورزان به کلان‌شهرها و صنایع به‌درستی مکان‌یابی نشده و ساخته می‌شوند. سد کشاورزی یک میلیارد مترمکعبی زرینه‌رود (با افزایش ارتفاعش) با بزرگ‌ترین خط انتقال خاورمیانه، در حقیقت آب کشاورزی را به کلان‌شهر تبریز می‌رساند.

دریافت آب‌بها از که؟

صاحبان اصلی آب، کشاورزان و جوامع بومی مولد هستند. اگر قرار باشد آب‌بها دریافت شود، شهرهای مصرف‌زده و صنایع ناسازگار هستند ... که باید به کشاورزان و جوامع بومی مولد آب‌بها بپردازند.

ادامه در صفحه ۱۵

اقتصاد

بهکیش درباره تمایل سرمایه‌گذاران خارجی در ایران هشدار داد

جذابیت رانت و فساد اقتصاد ایران برای خارجی‌ها

اگر نتوانیم ساختار اقتصاد را تغییر دهیم اتفاقی شبیه یونان در ایران رخ می‌دهد

عکس: رنوفه رستمی، شرق

می‌توانستند تحت اصل ۴۲ فصل هفتم شورای امنیت سازمان ملل به جنگ منتهی شود، رفع شده‌اند. تحریرها برداشته شده، اما برای حرکت دوباره اقتصاد، به امکانات بسیاری نیاز است تا اقتصاد به وضعیت قبل از تحریم‌ها بازگردد. ضمن اینکه از ابتدای انقلاب تاکنون، هیچ‌گاه فرصت اینکه ساختار اقتصاد را اصلاح کنیم، به دست نیاوردیم. کشور در دو سال نخست درگیر مسائل انقلاب بود. هشت سال در گیرودار جنگ و پس از آن به‌تدریج تحریم‌ها آغاز شد و در ۱۰ سال اخیر نیز تحریم‌ها به‌شدت وخیم شده بود و عملاً چرخ اقتصاد را به طرف کندی شدید پیش می‌برد. ساختار اقتصادی اکنون ایران، مربوط به ۳۵ سال گذشته است که مشخصات خاص خود را دارد. مشخصه این اقتصاد، تولید اغلب انحصاری، تولید سوبسیددار از طریق تعرفه و انترزی، قیمت‌گذاری از سوی دولت، تولید با هدف بازار داخل و اقتصاد غیررقابتی بوده و هنوز ادامه دارد. به‌همین‌دلیل، هرگز نتوانستیم به سازمان تجارت جهانی (WTO)، پیوندیم. زیرا همواره با درآمدهای حاصل از فروش نفت، ناکارآمدی‌های این اقتصاد را جبران کردیم. مشخصات اقتصاد ایران که برشمردم، مربوط به دهه ۱۹۷۰میلادی بود که اغلب اقتصادها نیز چنین خصوصیاتی را داشتند، اما از ۱۹۷۹ به این‌سو که چین درهای اقتصاد خود را گشود و در ۱۹۹۱ که شوروی

چند سال پیش توصیه کرده بودم دولتمردان گروهی در سایه تشکیل دهند تا برنامه‌ای برای زمان رفع تحریم‌ها تهیه شود تا بدانیم قصد انجام چه کاری را داریم که متأسفانه چنین نشد. امروز برای دستیابی به رشد اقتصادی، می‌بایست به دنبال صادرات باشیم، زسراً تقاضای داخلی به دلیل پایین‌بودن قیمت نفت، دیگر تکاپوی عرضه را ندارد و مردم پولی برای خریدکردن، ندارند. بنابراین تقاضای داخلی نمی‌تواند

به افزایش تولید منتهی شود، ازهمین‌رو، بایستی در پی بازار صادراتی باشیم، اما اکنون امکان صدور کالا نداریم. در کنار این مشکلات و با وجود وضعیت چندبعدی سیاسی، تجدید ساختار اقتصاد به‌راحتی امکان‌پذیر نیست. درحال حاضر، اگر دولت بخواهد تعرفه‌ها را کاهش دهد تا بازار رقابتی شود، نمی‌تواند به‌راحتی دست به چنین اقدامی بزند. برای مثال، اکنون صنعت خودروسازی کشور در شرایطی قرار دارد که امکان پایین‌آوردن تعرفه‌ها برای آن به‌سادگی میسر نیست، مگر آنکه بخش سیاسی کشور به کمک دولت بیاید تا بازار را رقابتی نکنیم، امکان صادرات و رشد نداریم.

❧ به نظر شما دولت در فضای سیاسی کنونی امکان چنین اصلاحات اقتصادی‌ای را دارد؟

دولت در فضای سیاسی کنونی به‌تنهایی نمی‌تواند عمل کند. این تجدید ساختار، فقط بعد اقتصادی ندارد، بلکه بعد سیاسی بسیار پررنگی نیز دارد. می‌توان از پرداخت یارانه‌های نقدی به‌عنوان شاهد یاد کرد که دراین‌باره دولت نتوانست برای حذف یارانه‌های نقدی موفقیت کسب کند. زیرا پرداخت یارانه‌ها به‌شدت سیاسی است. اگر این سوبسیدها حذف نشود، دولت درآمدی نخواهد داشت که دست به تغییرات اساسی در کشور بزند. ازهمین‌رو، نظام مالیاتی کشور درست کار نمی‌کند و قادر به دریافت مالیات نیست، چراکه سیستم ثبت معاملات متناسب با سیستم مالیاتی در فروشگاه‌ها وجود ندارد تا مالیات بر ارزش افزوده محصولات به سیستم مالیاتی و وزارت اقتصادی و امور دارایی منتقل شود. درباره چرایی نداشتن چنین سیستمی هم باید گفت ابعاد سیاسی مسئله اجازه چنین کاری را نمی‌دهد. درحال‌حاضر بسیاری از بخش‌های اقتصادی کشور مالیات نمی‌دهند که ورای آنها نیز ابعاد سیاسی نهفته است. اکنون به گفته رئیس اتاق بازرگانی تهران، رشد صنعتی فصل پاییز منفی ۱۷ درصد است. این به آن معناست که تولید کالا در حال کاهش، اشتغال رو به ریزش و درآمد مالیاتی نیز کاهش بیشتر خواهد یافت. درحقیقت، از رشد اقتصادی به‌شدت کاسته شده است. بانک مرکزی با وجود نزدیک شدن به اواخر سال، رشد شش‌ماهه اول امسال را منتشر نکرده است، زیرا که احتمال منفی‌بودن آن می‌رود.

ادامه در صفحه ۱۵

اقتصاد سبز

فداکردن کیفیت برای افزایش کمیت

فاطمه باسیان
کارشناس کشاورزی

● کشاورزی ارگانیک یکی از شیوه‌های تولید محصولات کشاورزی است که توسعه پایدار را به همراه داشته و بر کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای تأثیرگذار است. کشت ارگانیک مزایای اقتصادی، محیط‌زیستی و سلامتی انسان را به دنبال دارد و در امنیت غذایی نقش مهمی ایفا می‌کند. کشت ارگانیک یک اقدام و فعالیت داوطلبانه است که دولت‌های کشورهای مختلف جهان، حمایت‌های مختلفی هم از تولیدکننده و هم مصرف‌کننده برای توسعه آن انجام می‌دهند. برای این فعالیت داوطلبانه برنامه‌ریزی و افق دید آینده در نظر گرفته می‌شود. به عبارتی یک‌روزه و با تصویب یک ماده قانونی در برنامه توسعه نمی‌توان به این مهم دست یافت. توسعه کشت ارگانیک به زمان، سرمایه، زیرساخت‌های متناسب با آن از نظر آموزش، تأمین مالی، بازار و فروش، کاهش هزینه‌های تولید، تأمین نهاده‌های موردنیاز، آماده‌سازی زمین و استانداردها نیاز دارد. از همه این موارد مهم‌تر، عزم و اراده ملی سیاست‌گذاران برای توسعه کشت آن است. تا زمانی که سیاست‌گذاران به این واقف نشوند که کشاورزی ارگانیک شاخ‌های توسعه پایدار همانند حفظ منابع پایه و جنگل و مرتع برای نسل فعلی و نسل‌های بعدی، ایجاد درآمد و رفاه، دسترسی به غذای سالم و سلامت نسل فعلی و نسل آینده را به دنبال دارد، هرگز نمی‌توان امیدی به توسعه کشت ارگانیک داشت زیرا این اقدام داوطلبانه نیازمند حمایت‌های منطقی مختلف مالی، فناوری، بازار و هزینه‌های تولید، تأمین نهاده‌های موردنیاز، آماده‌سازی در کشور هندوستان، مرکز ملی کشاورزی ارگانیک وجود دارد که تحت عنوان برنامه ملی کشت و توسعه ارگانیک کشاورزی، هدایت و برنامه‌ریزی توسعه کشت ارگانیک را به سرانجام می‌رساند. حاصل تلاش‌های صورت‌گرفته نشان می‌دهد در سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۴ در حدود ۴۲ هزار هکتار گواهی کشت ارگانیک گرفته‌اند که نسبت به پنج سال قبل در حدود ۲۹ برابر رشد داشته است. ارقام نشان می‌دهد در مارس سال ۲۰۱۰ هندوستان به رقم ۴۰۴۸ میلیون هکتار کشت ارگانیک دست یافته است...

ادامه در صفحه ۱۵

نگاهی متفاوت ...

- ست های مدیریتی
- ارگانایزرهای مدیریتی
- سالنامه و تقویم
- هدایای تبلیغاتی

Gift Set

www.AZADEH.CO.COM

azadehcalendar@gmail.com

امور مشتریان: ۰۸-۹۵۶۹۶۳۳۹